

bratlaven fent notar que la pron. amb *n*- és cosa dels de Benicolet); és una norma de la Geografia Lingüística, que els extrems coincidents serven la forma més antiga o primitiva: «regla d'Or» —diuen els de certa Escola,— fet que es dóna, diem tots, en la majoria dels casos. 3) L'addició d'una *N*- s'explica fàcilment per aglutinació de la de «*en* ---», mentre que una deglutinació (fenomen extraordinari) no es produiria en dos llocs diferents i independents.

Afegit, que pot ser d'una *en* locativa; i que té una explicació encara més natural si es tractés originàriament d'un NP: car *En*, antic títol, com és ben sabut, avui antiquat en l'ús valencià, havia estat aquí tan pol·lent com pertot, però a causa de la seva decadència, apareix avui aglutinat arreu en els NLL: *Engarceran* per *Serra d'En Galceran*, *Embesora* (cf. *Encambró*, *Encastell*, potser *Embrial*), en tot cas *Enroig*, que altres pron. *Anroig*, i fins diuen l'*Amburget* en lloc de *en Burget*.

ETIM. Si és així, conjeturarem que es tracta del nom d'algú que tenia, o que fundà, el lloc; el Pla d'*Assiu* o *N'Essiu*: puix que davant vocal aquell «títol» (o article personal) revestia la forma *N'* (*N'Arnau*, *N'Ausiàs*); i també en aquesta forma el trobem aglutinat en NLL; veg. supra un article *Nadalet*, nom d'una pda. de Benicolet mateix < *Adalet* (ADALHAID); de cap manera casos únics: probt. també en els NLL val. *Nossell*, *Narencs* i potser l'antic *Nabament*; i altres en el Princ. (V. arts. *Nerill* i *Nagol* supra).

En aquest ambient comarcal hem de pensar en un NP d'origen aràbic; a Benicolet (on no hi hagué cristians vells fins a la repoblació en el S. XVII) veiem que quasi tots els NPP eren aràbics; *Jàfer*, *Ràmen*, *Temim*.

No es veu, doncs, cap obstacle o dubte a partir d'un NP tan corrent i d'origen aràbic ben clar, com 'Azîz, usual a Aràbia, a Egipte, a Algèria (Hess 39, Huber, Littmann 86, *GGA*lg. 21a); i no menys en terra valenciana: «*Ben-abdel-acis* vicus de la ciutat mora de València (*Rept.* 207); on hi ha un altre *Vicus Acîça* (156); «*Acîça* muller de *Aventaudora*» (ib. 207).

No hi hauria altre escrúpol fonètic que la *-u*; perquè *Assiu* té una *s* sorda i la *-z* aràbiga era sonora, però d'una articulació tan especial que la gent romànica sovint en treia una sorda; recordem casos tan coneguts com *safrà* < *zafarân*, *safarós* etc. (*DECat.* VII, 582b, *BDC* XXIV, 72-73), sense excloure'n la interna: *az-zufâizafa* > cast. ant. i port. *açoifeifa*); i acabem de veure tres testimonis en noms valencians, de *Açîç(a)* amb *ç* sorda. La *a* ar. podia sonar *â* anant seguida de *î*, d'on la variant **Essiu*.

Quant al final, aquest *-iz* coincidia amb el pre-català *diz* DICIT esdevingut *diu*, *dez* > *deu* etc.; i en els arabismes de data antiga, darrere vocal, la *z* era tractada com les *-z* (o *ð*) romàniques, emmudint-les si eren internes (*Aitona* < *Azitona* < *Azejtûna*); o

convertint-les en *u* si eren finals: *Alfeu* (vall de la Conca de Barberà prop de Biure, art. supra) < *al-fajd*. També en els pobles veïns hi hagué població catalana i cristiana des de la conquesta, p. ex. a Lutxent, La Pobla del Duc, Castelló de les Gerres etc. I aquests pobladors catalans canviaren *-(N')Asîz* en *-(N')Assiu*. A ells també es deu *N'Adalet* (supra).

Una confirmació ens la dóna un homònim: Mas de *Nassil*, antic en te. Relleu (XXV, 146.6): nom, doncs, independent del lloc que estudiem, car és en una altra comarca i 40 k. més al Sud. Aquí degué haver-hi consonantització de la *-z*, a la manera de *WAD* > *guau* > *gual*, *raïu* > *rail* > *arrel*, *Bernius* > *Barnils*, *Beliu* > *Belil* (V. arts. supra); ben mirat també és possible que la grafia *Nasill* de *GGRV* 374, estigui per *Nassil*, que seria una variant en el nom del nostre riu.

Rebutgem una altra etim. en què s'hauria pogut pensar, per peremptòries raons de formació: no pot ser derivat de *nàixer* perquè el sufix *-iu* no existeix amb aquest paper morfològic (*reixiu* no ve de *eixir* ni de *nèixer*, sinó de *ROSCIDARE*). No és cert que hagi existit un ll. vg. *NASCIO*— d'on se suposaven deriv. *Aigua-neix*, *Aiguadassi*, que vénen de l'imperatiu del verb ll. *nasci*, *TVBoi* 1, 1)—; i si hagués existit hauria donat **naixon* en mossàrab (no pas *-iu*).

NATJÀ

Poblet de la Baixa Ribagorça, agregat al mun. de Baells (art. supra), uns 20 k. al Sud de Benavarrí i 10 al N. de Tamarit de Llitera.

Pron. local: *naçà* oït en les enq. de 1956 en els pobles veïns, i en la de Natjà mateix (XVI, 95-98), que són de parlar apitxat, i confonen *ğ* amb *ç*, crec que vaig oïr *naçà* en un altre, que no confon, però només tinc nota d'haver oït *naçà* a Almacelles, Corbins, Saidí, Alfarràs, Ivars i Blancafort (XVII, 81, 96, 132, 151, 155, 198) que en general distingeixen, però són pobles bastant llunyans que deuen imitar, per tant, la pron. d'aquella zona; altrament cf. la pron. vg. *biáčə* per *viatge*, vulgar a Barcelona. Erradament *Natxà*, *AlcM*.

De Natjà i els seus encontorns dóna una bona descripció J. M. Espinàs (*Viatge a Llitera*, p. 115): «enfilat en una roca abrupta --- el camí que hi duu des de Baells és en pujada dura --- domina un gran p a n o r a m a ; a baix, a la vall, es veu Camporrells, des de l'altura de Natjà, 750 me., el poble més alt de la Llitera; el camí, cap a Seganta continua alt, i, després del pla, comença a baixar». Li contenen que «els van agregar a Baells, i ells no ho volien». Cobla: «Els de Baells / tot u volen per a ells, / i els de *Nachà* / no se'u volen dà».

MENCIONS ANT. 1090: «--- et *Annaga* ---»